

Hankkeen nimi		Hankkeen numero	
Koti kylässä - hoivapalvelujen kehittämishanke kylissä		7507	
Hankkeen diaarinumero			
3042/3514-2002			
Hankkeen toteuttaja		Yhteyshenkilö	
Oulun Diakonissalaitoksen säätiö		Sirkka Liisa Kämäräinen	
Lähiosoite		Puhelin	Fax
Albertinkatu 18 B		3132 539	
Postinumero	Postitoimipaikka	Sähköposti	
90100	Oulu	sirkka.kamarainen@odl.fi	

Hankkeen toteutusaika	18.3.2003 - 30.4.2005
-----------------------	-----------------------

Ohjelma	
Alma	Alueellinen maaseutuohjelma
Tavoite 1	

1. HANKKEEN HENKILÖT (hankkeessa mukana olleet)

Nimi	Tehtävänimike ja vastuualue
Sirkka Liisa Kämäräinen	Projektipäällikkö, Koti kylässä - hoivapalvelujen kehittämishanke kylissä
Seija Perttula	Lehtori
Hannu Rahikainen	Diakoniajohtaja
Liisa Rantaharju	Projektisihteeri / asistentti
Marja Vanhala	Ravitsemusterapeutti
Mirja Levo	Sairaanhoitaja

2. HANKKEEN OHJAUSRYHMÄ

Puheenjohtaja sihteeri ja jäsenet	Organisaatio
Hannu Rahikainen, puheenjohtaja	Oulun Diakonissalaitoksen säätiö
Esa Riippa	Oulun seutu, yrityspalvelut
Kaisa Uusioja	Pohjois-Pohjanmaanliitto
Paula Haapalainen	Oulun Diakonia ammattikorkeakoulu
Pekka Seppinen	Raahen seutukunta
Reijo Hakala	Ylivieskan seutukunta /Oulaisten kaupunki
Seppo Kaijalainen	Oulun seudun Uusyrityskeskus
Tiina Lämsä	TE-keskus, Maaseuosasto
Sirkka Liisa Kämäräinen	Oulun Diakonissalaitos, sihteeri

3. HANKKEEN YHTEISTYÖTAHOT

Oulun Diakonissalaitos/ Diakoniayksikkö, joka hallinnoi hanketta ja toteutti hoivakoulutuksen, Oulun Seudun Uusyrityskeskus, joka toteutti yrityskoulutuksen, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Oulun yksikkö, jonka opiskelijat osallistuivat kyläiltojen toteuttamiseen ja jonka opiskelija teki opinnäytetyön hankkeesta
Pohjois-Pohjanmaan Te-keskus: rahoitus ja neuvonta, Pohjois-Pohjanmaan Liitto: neuvonta. Paikalliset toimintaryhmät: neuvonta rahoitusmahdollisuuksista

Seutukuntien kunnat: kuntien sosiaali- ja terveys ja yrityspalveluiden asiantuntijat toimivat paikallisina yhteistyökumppaneina paikallisen toiminnan suunnittelussa ja järjestämisessä, jossakin kunnassa kunnan johtaja toimi avainhenkilönä

Paikalliset kolmannen sektorin toimijat kuten kyläseurat, Omaiset ja läheiset ry, 4-H yhdistykset, SPR. Toiminta-alueen hankkeet, lähinnä kylätoiminta ja yrittäjyys Hankkeiden kanssa tehtiin yhteistyötä.

4. SAAVUTETUT TAVOITTEET SUHTEESSA HANKESUUNNITELMAAN

(Toteumatiedot tukipäätöksessä vahvistetuista indikaattoreista esitetään indikaattorilomakkeella. Muut lisäselvitykset erillisillä liitteillä)

HANKKEEN TAVOITTEET:

1. Luoda toimintaedellytyksiä ja työtilaisuuksia hoivapalveluyrittäjyydestä kiinnostuneille sekä sivuelinkeinomahdollisuuksia maatilatalousyrittäjille hoiva- ja palvelualalta.
2. Kehittää kunnallista hoiva-alan avopalvelujärjestelmää tukevia toimintoja.
3. Ehkäistä haja-asutusalueilla asuvien vammaisten ja ikääntyvien ihmisten laitoshoitoon joutumista parantamalla heidän mahdollisuuksiaan selviytyä kotona.

Hankkeen kokonaistavoitteena oli parantaa Pohjois-Suomen syrjäisen maaseudun väestön, etenkin vanhusten, vammaisten ja pitkäaikaissairaiden elinmahdollisuuksia kotikylissään ja kehittää kotona selviytymistä edistävien hoivapalvelujen uudelleen organisointimahdollisuuksia. Hankkeessa kehitettiin asiakaskesteistä hoivapalveluyrittäjyysmallia, joka perustuu kuntien, vapaaehtoisjärjestöjen ja yrittäjien yhteistyöhön ja hoivapalveluiden uudelleen organisointiin. Kehittämisen välineenä oli hoiva- ja yritysosiosta koostunut koulutus ja konsultointi sekä yhteistyöverkoston rakentaminen eri toimijoiden välille.

YHTEITYÖTÄ JA OSALLISTUMISTA:

Hankkeen toteuttamiseksi koettiin tärkeäksi paikallisten toimijoiden mukaan saaminen ja aktiivinen osallistuminen paikallisen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen ja myöhemmässä vaiheessa mahdollisesti käynnistettävään toimintaan. Hankkeessa oli tarkoitus järjestää yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa kaksi koulutuskokonaisuutta kussakin kolmessa mukana olevassa seutukunnassa. Koulutukset toteutettiin suunnitelman mukaisesti. Koulutuksiin osallistui yhteensä 91 henkilöä. Hoivakoulutuksen (6 ov) tavoitteena oli kehittää opiskelijoiden tiedollisia, taidollisia ja asenteellisia valmiuksia kotipalvelutyöhön. Yrittäjäkoulutuksen tavoitteena oli antaa opiskelijoille perustiedot yritystoiminnasta ja valmiudet toimia itsenäisenä yrittäjänä.

Hankkeen koulutukset on suunniteltu yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Mukana on ollut niin kunnallisia, yksityisiä hoiva-alan yrittäjiä kuin myös kolmannen sektorin toimijoita. Hankkeen koulutuksiin osallistui hoivapalveluyrittäjyydestä kiinnostuneita ja kolmannen sektorin toimijoita, mukana oli myös hoiva- ja tukipalveluita tuottavia yrittäjiä ja yksi osuuskunta.

Hankkeen tavoitteet työpaikkojen ja yritysten osalta on saavutettu. Hankkeessa mukana olleet ovat perustaneet kolme yritystä (1 tukipalveluyritys, 1 maatilakyltöntäminen yritys, 1 palvelukoti) ja uusia suunnitelmia yritysten perustamiseksi, mm osuuskunnan (2 kpl), perustamiseksi on vireillä. Lisäksi yksi hankkeessa mukana ollut on aloittanut palvelujen tuottamisen jo toimivassa osuuskunnassa. Uusia työpaikkoja on syntynyt myös hanketoiminnasta, jota koulutuksessa mukana olleet ovat olleet käynnistämässä. Uusien (27) ja säilytettyjen (39) työpaikkojen määrä ylittää tavoiteeksi asetetut 17 uutta työpaikkaa tai säilytettyä työpaikkaa. Samoin työllistyneiden osalta tavoitteet (1) on saavutettu. Hankkeessa mukana olleista 1 työllistää itsensä toimimalla sijaisaitinä, toinen omaishoitajana. Koulutuksen päättäneistä osa on hakeutunut alan koulutukseen ammattitaitonsa parantamiseksi ja lisävalmiuksien saamiseksi. Hankkeen sosiaalisista vaikutuksista on kerätty tietoa koulutusten päättyessä. Koulutuksiin osallistuneet kokivat paikkakunnalla järjestetyn koulutuksen herättäneen keskustelua hoivapalveluiden tarpeellisuudesta paikkakunnalla. Tärkeäksi koettiin ryhmältä saatu tuki ja uudet verkostot, jotka ovat tukemassa uusien suunnitelmien tekemisessä ja uutta toimintaa käynnistettäessä.

5. KESKEINEN TOIMINTA HANKKEEN TOTEUTUSAIKANA (lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

Kehittämisen välineenä oli hoiva- ja yritysosiosta koostunut koulutus ja konsultointi sekä yhteistyöverkoston rakentaminen eri toimijoiden välille. Ennen koulutusten aloittamista koettiin paikallinen ryhmä suunnittelemaan koulutusta ja tiedottamista alueella. Hoivakoulutuksen (6 ov) tavoitteena oli kehittää opiskelijoille tiedollisia, taidollisia ja asenteellisia valmiuksia kotipalvelutyöhön. Koulutus tapahtui monimuotokoulutuksena, joka jakaantui itsenäisten opiskelutehtävien tekemiseen ja lähiopetukseen. Hoivakoulutuksen lopputyönä oli henkilökohtainen opiskeluportfolio, jonka opiskelijat esittivät loppuseminaarissa. Hoivapalvelukoulutukseen (6 ov) osallistui 69 opiskelijaa ja lisäksi 22 opiskelijaa osallistui eri osioihin. Opiskelijoiden lähtövalmiudet ja tiedonhallintataidot olivat hyvin erilaisia koulutus- ja työtaustasta riippuen. Osalla opiskelijoista oli aikaisempi sosiaali- ja terveydenhuollon tutkinto osalla oli käytynä perus- tai kansakoulu. Tämä erilaisuus asetti suuria vaatimuksia opintojen sisällön valinnalle, jotta opiskelumotivaatio ja mielekkyys säilyisivät koulutuksen loppuun saakka.

Koulutuksen sisällöt tukivat osittain hyvin koulutuksen tavoitteita. Opiskelijoilla oli mahdollisuus suorittaa koulutuksen aikana hygieniapassi, ensiapukoulutus ja he saivat opetusta kodin hoitoon liittyviin tehtäviin, kuten siivous ja ruoanlaitto. Luennoilla käsiteltiin myös vanhenemiseen liittyviä ilmiöitä, tavallisimpien kansansairauksien oireita, havainnointia ja hoitoa, hoivatyön eettisiä kysymyksiä sekä auttavan vuorovaikutuksen periaatteita.

Opetusmenetelminä olivat luentojen lisäksi keskustelut, ryhmätyöt, itsenäiset tehtävät ja esitykset sekä opiskeluportfolion kokoaminen ja esittäminen. Kokemus osoitti, että ryhmien käyttö opetuksessa tuotti hyvää tulosta, keskusteluille piti jättää riittävästi aikaa sekä opiskelijoiden omat tehtävät ja niiden esittäminen olivat

oppimisen kannalta haastavia mutta myös motivoivia.

Koulutuksen tavoitteet, ajallinen kesto ja monelle alueelle hajaantunut sisältö olivat jonkin verran epäsuhteessa. Esim. toimintakyvyn osion tavoitteet (esim. pysty havainnoimaan avuntarvetta ja tiedottamaan siitä auttamistahoille) jäivät osittain saavuttamatta opiskelijoilta, joilla ei ollut minkäänlaista koulutusta tai työkokemusta sosiaali- ja terveydenhuollosta. Tavoitteeksi olisi pitänyt asettaa harjoittelee, jäsentää, tutustuu, tuntee jne. Koulutuspäivien sisältöä muokattiin palautteiden perusteella ja opetusmenetelmiä muutettiin loppua kohden enemmän opiskelijakeskeiseksi.

Kehittämishaasteita

Hoivakoulutuksen keskeiset kehittämishaasteet:

- opetuksen henkilökohtaistaminen huomioiden aikaisemman opiskelu- ja työkokemuksen
- ryhmätyömenetelmien käyttö opetuksessa
- palautemenetelmien kehittäminen
- ohjausmenetelmien kehittäminen

6. SAAVUTETUT TULOKSET JA VAIKUTUKSET HANKKEEN AIKANA

(Loppuarvio hankkeen ympäristövaikutuksista ja sosiaalisista vaikutuksista esitetään indikaattorilomakkeella. Lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

Hankkeen myötävaikutuksella arvioitiin syntyvän kolme uutta yritystä, uusia työpaikkoja 10 ja uudistettuja (säilytettyjä) työpaikkoja 7 ja hankkeen aikana työllistyy 1. Lisäksi kouluksella arvioitiin olevan vaikutusta yrittäjämyönteisen ilmapiirin kylillä. Hankkeen arvioitiin vaikuttavan kylien aktivoitumiseen, vanhusten ja vammaisten laitoshoidon välttämiseen ja elämänlaadun parantamiseen ja omaishoitajien jaksamiseen.

TYÖPAIKKOJA JA YRITYKSIÄ:

Hankkeen tavoitteet työpaikkojen ja yritysten osalta saavutettiin. Hankkeessa mukana olleet ovat perustaneet kolme uutta yritystä ja uusia suunnitelmia yritysten perustamiseksi mm osuuskunnan perustamiseksi on vireillä. Uusia työpaikkoja on syntynyt / syntymässä myös hanketoiminnasta, jota koulutuksessa mukana olleet ovat olleet käynnistämässä. Uusien (25) ja säilytettyjen (39) työpaikkojen määrä ylittää tavoitteeksi asetetut 10 uutta ja 7 säilytettyä työpaikkaa. Samoin työllistyneiden osalta tavoitteet (1) on ylitetty.

Työpaikkojen määrä on ilmoitettu koulutuksen aikana ja sen päättyessä kerätyistä palautteista. Työpaikat on ilmoitettu kappalemääräisenä, henkilötyövuosia ei pystytty tilastoimaan ja raportoimaan.

UUSIA VERKOSTOJA:

Hankkeen sosiaalisista vaikutuksista kerättiin tietoa koulutusten päättyessä tehdyn palautekyselyn yhteydessä. Kysymykseen vastanneista kurssilaisista suuri osa katsoi kurssin hyödyntäneen heitä itseään ja lisänneen sosiaalista kanssakäymistä. Syiksi mainittiin tiedon saanti, rohkeuden lisääntyminen, sosiaalisen verkoston laajeneminen ja asioista keskustelu. Positiivinen vaikutus nähtiin myös ulkopuolisissa ihmisissä myönteisenä suhtautumisena koulutusta kohtaan, kun heille oli kerrottu koulutuksesta. Positiivisen vaikutuksen katsottiin ulottuvan myös kunnan päättäjiin, koska kuntalaisten tarpeet tulevat paremmin huomioiduksi tiedon lisääntymisen myötä. Uusien työpaikkojen ja yritysten syntymisen arvioitiin vaikuttavan positiivisesti kuntalaisiin. (Hanna Laukkanen Opinnäytetyö 2004 syksy, KOTI KYLÄSSÄ hoivapalvelujen kehittämishankkeen tavoitteet maaseudulla, s.17).

DIAKONIAN TOTEUMINEN HANKKEESSA:

Hankkeen diakonisena tuloksena voidaan nähdä yhteisöllinen toiminta. Kylien aktivoitumista ja elämänlaatuun vaikuttamista tukee yhteisöllisyys ja erilaisten järjestöjen vapaaehtoistyö. Yhteisöllisyysajattelu tuli esiin myös kurssilaisten palautteissa: "Koulutuksen jälkeen yhteisöllinen toiminta entistä tärkeämpää ja kaiken ikäisten saaminen toimintaan mukaan tuomaan sisältöä elämään, ja erittäin tärkeää saada eläkeläiset ja yksinäiset henkilöt pysymään mukana tukemalla heidän vahvuuksiaan, sillä jokaisella ihmisellä on asioita, joissa he ovat hyviä." Yhteisöllinen toiminta mahdollistaa myös kontaktit niihin avuntarpeessa oleviin, joihin muu apu ei yllä. Toiminta ehkäisee syrjäytymistä ja mahdollistaa kotona asumisen niille, joiden toimintakyky on rajoittunut ja jotka tarvitsevat huolenpitoa ja apua arjen askareissa.

7. OHJAUSRYHMÄN ARVIO HANKKEEN TOTEUTUKSESTA JA TULOXSISTA (lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

"Hankkeen tavoitteet olivat hyvin laajoja ja hankkeen keston nähden vaativia ja haastavia. Asetetut tavoitteet työpaikkojen ja uusien yritysten osalta saavutettiin osin ylitettiin. Myös osallistujien palaute hankkeen järjestämisestä koulutuksista oli hyvä."

"Kaikkiaan nähtiin, että hanke tavoitteisiin nähden toteutui erittäin hyvin koulutukseen käytettyyn aikaan nähden."

"Ohjausryhmä totesi hankkeen koulutuksen ja yhteistyön kunnissa tarpeelliseksi. Hoiva- ja kotipalveluyrittäjyyteen liittyvien valmiuksien kehittäminen nähtiin tärkeänä ja ajankohtaisena ja ohjausryhmä toivoo, että hankkeen toimintaa laajennetaan ja kehittämistyötä jatketaan."

8. HANKKEEN SYNNYTTÄMÄT JATKOTOIMENPITEET (lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

9. HANKKEEN AIKANA TUOTETTU MATERIAALI esim. julkaisut, esitteet (lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

Hankkeen alussa tehtiin esite ja muuta materiaalia hankkeen tiedottamista varten. Hankkeesta on tehty opin- näytetyö Diakonia-ammattikorkeakoulun Oulun yksikössä.

10. ESIIN TULLEET ONGELMAT HANKKEEN TOTEUTTAMISESSA (lisäselvitykset erillisellä liitteellä)

<p>Osalla opiskelijoista oli aikaisempi sosiaali- ja terveydenhuollon tutkinto osalla oli käytynä perus- tai kansakoulu. Tämä erillaisuus asetti suuria vaatimuksia opintojen sisällön valinnalle, jotta opiskelumotivaatio ja mielekkyyttä säilyisivät koulutuksen loppuun saakka.</p> <p>Koulutuksen sisällöt tukivat osittain hyvin koulutuksen tavoitteita. Opiskelijoilla oli mahdollisuus suorittaa koulutuksen aikana hygieniapassi, ensiapukoulutus ja he saivat opetusta kodin hoitoon liittyviin tehtäviin, kuten siivous ja ruoanlaitto. Luennoilla käsiteltiin myös vanhenemiseen liittyviä ilmiöitä, tavallisimpien kansansairauksien oireita, havainnointia ja hoitoa, hoivatyön eettisiä kysymyksiä sekä auttavan vuorovaikutuksen periaatteita.</p> <p>Opetusmenetelminä olivat luentojen lisäksi keskustelut, ryhmätyöt, itsenäiset tehtävät ja esitykset sekä opiskeluportfolion kokoaminen ja esittäminen. Kokemus osoitti, että ryhmien käyttö opetuksessa tuotti hyvää tulosta, keskusteluille piti jättää riittävästi aikaa sekä opiskelijoiden omat tehtävät ja niiden esittäminen olivat oppimisen kannalta haastavia mutta myös motivoivia.</p> <p>Koulutuksen tavoitteet, ajallinen kesto ja monelle alueelle hajaantunut sisältö olivat jonkin verran epäsuhteessa. Esim. toimintakyvyn osion tavoitteet (esim. pysty havainnoimaan avuntarvetta ja tiedottamaan siitä auttamistahoille) jäivät osittain saavuttamatta opiskelijoilta, joilla ei ollut minkäänlaista koulutusta tai työkokemusta sosiaali- ja terveydenhuollosta. Tavoitteeksi olisi pitänyt asettaa harjoittelee, jäsentää, tutustuu, tuntee jne. Koulutuspäivien sisältöä muokattiin palautteiden perusteella ja opetusmenetelmiä muutettiin loppua kohden enemmän opiskelijakeskeiseksi.</p> <p>Kehittämishaasteita</p> <p>Hoivakoulutuksen keskeiset kehittämishaasteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> · opetuksen henkilökohtaistaminen huomioiden aikaisemman opiskelu- ja työkokemuksen. · ryhmätyömenetelmien käyttö opetuksessa · palautemenetelmien kehittäminen · ohjausmenetelmien kehittäminen

11. HANKKEEN TOTEUTUNEET KUSTANNUKSET HANKKEEN AIKANA

Kustannuslaji	Euroa
Palkat ja sivukulut	97 037,69
Ostopalvelut, palkkiot ja niiden sivukulut	28 948,54
Matkakulut	16 843,71
Vuokrat	11 013,84
Toimistokulut	4 528,26
Muut kulut	10 722,46
Bruttomenot yhteensä	169 094,5
Tulot (vähennetään)	
Nettomenot yhteensä	169 094,5

12. HANKKEEN AIKANA TOTEUTUNUT RAHOITUS YHTEENSÄ

Rahoittajan nimi	EU	Valtio	Kunnat	Yksityinen	Muu rahoitus	Oma rahoitus	Yhteensä
2003/1	395,96	777,26					1 173,22
2003/2	10 204,43	20 031,33	8 364	1 880		3 000	43 479,76

2004/1	15 295,62	30 030,39	420	600			46 346,01
2004/2		39 216,18	7 540	570		1 500	48 826,18
2005	24 879,59		1 950	230		1 500	28 559,59

Paikka ja aika	Allekirjoitus ja nimen selvennys
----------------	----------------------------------

LIITTEET _____ kpl